

WNIOSKI I ZALECENIA KEYCONET DOTYCZĄCE
WZMOCNIENIA ROZWOJU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH
W POLITYCE I PRAKTYCE OŚWIATOWEJ

STRESZCZENIE RAPORTU

WPROWADZENIE

„Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia” zdefiniowano w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie przyjętym w grudniu 2006. Wyróżniono tam osiem kompetencji kluczowych i rozmaitych zagadnień przekrojowych – łączących wiedzę, umiejętności i postawy – które uznano za niezbędne dla samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, spójności społecznej i zatrudnienia w XXI wieku.

Ramy odniesienia kompetencji kluczowych, kładąc nacisk na zastosowanie wiedzy w realnych sytuacjach, to istotne odstępianie od „tradycyjnych”, opartych na treści podejść, w których nauczanie przedmiotów i ocena postępów nauki są od siebie oddzielone. Tak głębokie zmiany w praktyce szkolnej wymagają realizacji wszechstronnych i wewnętrznie spójnych polityk na szczeblach krajowym, regionalnym, lokalnym i szkolnym, inwestycji w zasoby i wsparcie, zarówno ludzkie, jak i materialne, a także czasu dla nauczycieli na zmianę sposobów myślenia i opracowanie nowych podejść i praktyk pedagogicznych. Komisja Europejska również ma do odegrania kluczową rolę, wspierając proces zmian i uczenia się poszczególnych krajów od siebie nawzajem (ang. peer learning).

KeyCoNet, europejska sieć zajmująca się badaniem i upowszechnianiem kompetencji kluczowych w edukacji szkolnej (ang. European Policy Network on Key Competences in School Education), powstała w 2012 roku z zadaniem analizy i mapowania

wyłaniających się strategii wdrażania kompetencji kluczowych w całej Europie oraz opracowania zaleceń mających wzmocnić tworzenie strategii i praktyki związanej z kompetencjami kluczowymi w różnych kontekstach krajowych. Niniejszy dokument stanowi streszczenie sprawozdania, które przedstawia końcowe zalecenia sieci KeyCoNet. Nawiązuje on do danych zgromadzonych na podstawie przeglądów literatury, przeglądów krajowych, studiów przypadku, wizyt w ramach partnerskiego uczenia się, konsultacji ekspertów krajowych oraz przeprowadzonej w krajach UE publicznej konsultacji online, która dostarczyła informacji zwrotnych na temat wprowadzania kompetencji kluczowych od osób związanych z edukacją.

Sprawozdanie obejmuje krótkie podsumowanie podejścia do kompetencji kluczowych i jego implikacji dla nauczania, uczenia się i oceniania; przedstawia najnowsze osiągnięcia w zakresie strategii i wdrażania kompetencji kluczowych oraz prezentuje zalecenia mające na celu nie tylko pogłębienie i utrwalenie edukacji opartej na kompetencjach, w której dokonał się już znaczny postęp, ale także skalowanie reform wprowadzających kompetencje kluczowe w różnicowanych kontekstach krajowych i lokalnych. Uwzględniono również zalecenia dla szczebla europejskiego.

Autorzy: Janet Looney, Alain Michel (European Institute of Education and Social Policy)

Redakcja: Caroline Kearney (European Schoolnet)

Wydawca: European Schoolnet, Rue de Trèves 61, B-1040 Bruksela
www.europeanschoolnet.org

Data publikacji: październik 2014

Wydano na licencji Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl>)

RAMY POLITYKI

Chociaż żaden kraj nie przeszedł jeszcze zupełnie do edukacji opartej na kompetencjach, to kilka spośród krajów partnerskich projektu KeyCoNet dokonało znaczących postępów. Zastosowane strategie objęły:

- **Ramy prawne dla kompetencji kluczowych** – Ustawodawstwo, specjalne dekrety lub rozporządzenia mogą sprawić, że idea kompetencji kluczowych stanie się rozpoznawalna społecznie i pomóc przedstawić społeczeństwu rządowe priorytety edukacyjn.
- **Nowe, oparte na kompetencjach, ramy programowe** – Większość krajów umieściła kompetencje kluczowe w ramach zajęć międzyprzedmiotowych, podczas gdy inne uzupełniły o nie poszczególne obszary istniejących programów nauczania. Różne podejścia odzwierciedlają dominujące pragmatyczne podejścia do edukacji, a także ugruntowane tradycje edukacyjne.
- **Nowe i innowacyjne partnerstwa, projekty pilotażowe** – Krajowe ministerstwa, prywatne fundacje, stowarzyszenia i grupy non-profit rozpoczęły szereg innowacyjnych projektów i inicjatyw, mających na celu przetestowanie nowych metod nauczania i oceny w obszarze jednej lub więcej kompetencji kluczowych. W kilku przypadkach współpraca z interesariuszami, zarówno funkcjonującymi w ramach systemów edukacji, jak i poza nimi, miała fundamentalne znaczenie dla nauczania opartego o kompetencje.
- **Wydzielone finansowanie** – Wydzielone finansowanie dla nowych projektów, doskonalenia zawodowego nauczycieli i niezbędnych zasobów materialnych miało zasadnicze znaczenie dla sukcesu tych inicjatyw. W kilku krajach rozwój inicjatyw dotyczących kompetencji kluczowych wspomagały środki

Europejskiego Funduszu Społecznego. Brak wystarczającego finansowania cytowano jako znaczącą barierę dla wprowadzania zmian.

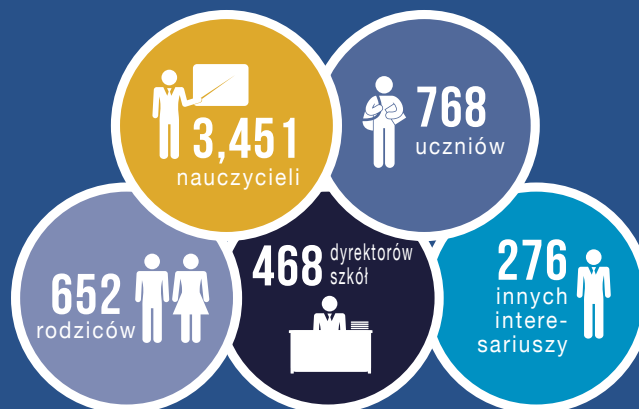
- **Rozbudowa potencjału** – Doskonalenie zawodowe nauczycieli było niezwykle istotnym, kluczowym elementem integracji nowych praktyk nauczania i oceny uczniów. Centralnie opracowane wskazówki, narzędzia i przykłady modelowe były jeszcze jednym środkiem pomagającym nauczycielom zmienić stosowane przez siebie praktyki. Nauczyciele odnosili korzyści z otrzymywania informacji zwrotnych na temat swojej pracy. Kierownictwo szkół i inspektorzy również odnosili korzyści z doskonalenia zawodowego w zakresie nauczania opartego o kompetencje.
- **Monitorowanie i ocena nowych inicjatyw** – Każda z inicjatyw przedstawionych w studiach przypadku projektu KeyCoNet obejmowała ocenę wdrożenia i wpływu na edukację w danym kraju. Dane świadczące o pozytywnym wpływie na nauczanie i uczenie się również były ważne do utrzymania realizacji projektów i zabezpieczenia finansowania.

Studia przypadku projektu KeyCoNet oraz publiczna konsultacja online podkreślają wagę tych strategii postępowania przy udzielaniu wsparcia szkołom wprowadzającym programy nauczania oparte na kompetencjach kluczowych. Uwydatniają też wagę efektywnych umiejętności kierowania szkołą. Kierownictwo odnoszących sukcesy szkół informowało o celach reform wprowadzających kompetencje kluczowe i podkreślało ich wagę w planach szkoły. Nie zapomniano też o stworzeniu bezpośrednich więzi z biznesem i społecznościami kulturowymi. Nauczycieli wciągnięto w każdy etap procesu wprowadzania zmian i zapewniono im możliwości szkolenia i uczenia się od siebie nawzajem.

PROJEKT KEYCONET: PUBLICZNA KONSULTACJA ONLINE

PROFIL RESPONDENTÓW

5,615 respondentów z 29 krajów, w tym:

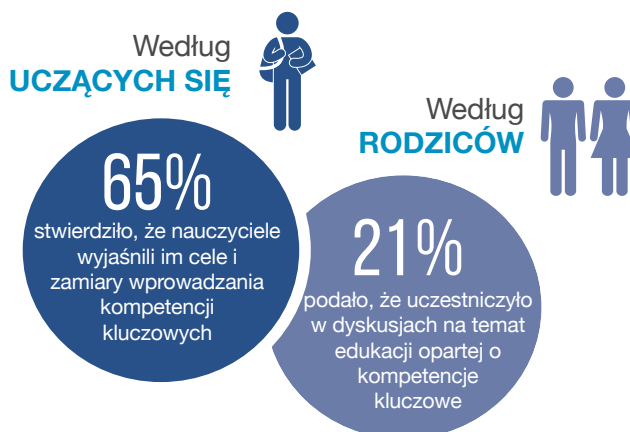

Ponieważ konsultacja nie jest oparta na próbie losowej, należy uwzględnić błąd systematyczny spowodowany przez autoselekcję próby. Należy również odnotować, że liczba respondentów z poszczególnych krajów jest nierówna.

POSTĘP W DEFINIOWANIU I WPROWADZANIU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W KRAJOWYCH WYTYCZNYCH PROGRAMOWYCH

POTRZEBA POPRAWY W ZAKRESIE WSPÓŁPRACY I KOMUNIKACJI

WYNIKI PUBLICZNEJ KONSULTACJI ONLINE PRZEPROWADZONEJ W KRAJACH PARTNERSKICH KEYCONET

Ponad 5600 osób z 29 krajów² udzieliło odpowiedzi w międzynarodowej publicznej konsultacji online; było wśród nich 3451 nauczycieli, 468 dyrektorów szkół, 768 uczniów, 652 rodziców i 276 innych osób (np. reprezentantów ministerstw, uniwersytetów, organizacji zajmujących się szkoleniem nauczycieli, inspektoratów, organizacji pozarządowych itp.). Ponieważ konsultacja nie jest oparta na próbie losowej, należy uwzględnić błąd systematyczny spowodowany przez autoselekcję próby. Należy również odnotować, że liczba respondentów z poszczególnych krajów jest nierówna: reprezentacja kilku z nich była znacznie bardziej liczna (Rumunia, Hiszpania, Portugalia, Polska i Francja). Niemniej jednak odpowiedzi uwydatniają szereg

punktów widzenia osób związanych z edukacją i stanowią ważne dane wejściowe dla podejmowania decyzji dotyczących strategii i praktyki.

Znaczna większość nauczycieli i dyrektorów szkół wszystkich szczebli i w większości krajów zgadza się ze stwierdzeniem, że w ich krajowych wytycznych programowych zdefiniowano i zintegrowano kompetencje kluczowe. Dyrektorzy szkół i nauczyciele w jednakowym stopniu wskazują, że przyjęto strategiczne podejście wdrażania kompetencji kluczowych do szkolnego programu nauczania, w tym do doskonalenia zawodowego nauczycieli (58%), uwzględniono kompetencje kluczowe w planach rozwoju szkoły (50%) i szkoleniach ICT (50%).

Widoczne są również oznaki postępu we wprowadzaniu zmian do praktyki prowadzenia zajęć w klasie. Respondenci-uczniowie wskazywali, że nauczanie, w którym obecne są otwarte dyskusje i dialogi w klasie (65%), praca nad projektem (63%), uczenie się z wykorzystaniem gier i zabaw (48%) i inne metody uważane za bardziej innowacyjne, było pomocne w uczeniu się kompetencji kluczowych. Pięćdziesiąt dziewięć procent uczniów odpowiedziało, że wszyscy nauczyciele oceniali ich kompetencje

ZALECENIA

Studia przypadku i publiczna konsultacja online również sygnalizują istnienie obszarów, w których można zrobić więcej, aby wesprzeć wdrażanie kompetencji kluczowych. Zalecenia, przedstawione poniżej w ogólnych zarysach, wskazują sposoby, w jakie decydenci i interesariusze na szczeblu szkoły mogą wspomóc reformy wprowadzające kompetencje kluczowe do praktyki szkolnej.

Poszczególne kraje znajdują się na bardzo różnych etapach pod względem wprowadzenia kompetencji kluczowych do programów nauczania, wciągania interesariuszy do współpracy i inwestowania w potencjał nauczycieli i szkół. Wdrażanie jest też kształtowane przez takie czynniki jak bieżące priorytety polityczne i strategiczne, ograniczenia w dostępie do zasobów oraz kontekst historyczny i instytucjonalny. Poszczególne szkoły cechuje bardzo duże zróżnicowanie sposobów pracy. Przedstawione tu zalecenia uwzględniają występowanie w poszczególnych krajach, regionach i szkołach różnic w zakresie kontekstu i szybkości postępów. Dlatego też zalecenia odnoszą się do szczebli krajowych/regionalnych oraz do szkół, które już wykazały się znacznym postępem we wprowadzaniu kompetencji kluczowych, należy jednak uczynić więcej, aby pogłębić i utrwalić realizowane reformy. Drugi zestaw zaleceń odnosi się do wyzwań związanych ze skalowaniem reform i jest szczególnie istotny dla systemów edukacji i/lub szkół na wczesnych etapach wprowadzania nauczania opartego o kompetencje kluczowe.

Oba zestawy zaleceń odnoszą się do wszystkich krajów/regionów i szkół. Nie można uznać, by którykolwiek kraj osiągnął prawdziwą trwałość tych, wciąż jeszcze niedawnych, zmian polityki oświatowej; nie ma też kraju, który rozciągnąłby wprowadzane polityki na wszystkie obszary nauczania czy na wszystkie poziomy szkół. Zalecenia dla wszystkich szczebli (kraje/regiony i szkoły) oparte są na ogólnych zasadach, które można raczej dostosować niż powielić do wykorzystania w bardzo różnych kontekstach.

Końcowy zestaw zaleceń identyfikuje strategie szczebla europejskiego, które wsparłyby trwające obecnie reformy mające na celu wprowadzenie kompetencji kluczowych.

kluczowe. Trzydzieści osiem procent stwierdziło, że niektórzy, ale nie wszyscy nauczyciele oceniali ich kompetencje kluczowe.

Respondenci odnotowali też ustawiczne wyzwania. Większość wskazała potrzebę większej współpracy w szkołach i poza nimi (tylko 36% nauczycieli uważa, że współpraca i nieformalne kontakty były wykorzystywane jako sposoby doskonalenia zawodowego; 18% nauczycieli podało, że ich szkoła współpracowała z szerszą społecznością, aby ułatwić wdrożenie kompetencji kluczowych). Nauczyciele i rodzice w jednakowym stopniu chcieli poprawy współpracy pomiędzy szkołami i rodzinami. Obie grupy interesariuszy wykazywały wyraźne zainteresowanie zwiększeniem współpracy z biznesem i liderami społeczności lokalnych.

Jest również co ulepszać w dziedzinie komunikacji. Sześćdziesiąt pięć procent osób uczących się stwierdziło, że nauczyciele wyjaśnili im cele i zamiary wprowadzania kompetencji kluczowych, istnieje zatem liczna mniejszość, która nie otrzymała takich wyjaśnień. Tylko 21% rodziców podało, że uczestniczyło w dyskusjach na temat edukacji opartej na kompetencjach kluczowych.

POGŁĘBIANIE I UTRWALANIE REFORM

Różne kraje wprowadziły nowe strategie i ramy programowe oraz zapewniły wsparcie dla innowacyjnych inicjatyw pilotażowych mających przetestować nowe podejścia do nauczania, uczenia się i oceniania. Teraz ważne będzie opracowanie strategii pogłębienia i utrwalenia reform na szczeblu polityki/strategii oraz w szkołach.

Na **SZCZEBLU POLITYKI/STRATEGII** ważne dla decydentów krajowych/regionalnych może się okazać:

- **Doprecyzowanie celów, pogłębienie reform programu nauczania** – Interesariusze wskazali potrzebę większej jasności poprzez użycie bardziej precyzyjnego słownictwa dotyczącego kompetencji kluczowych, a także jasno sprecyzowanych ogólnych celów podstaw programowych i materiałów pomocniczych. Oczekiwania wobec zdobywania i rozwoju kompetencji kluczowych powinny być jasne i oczywiste, ustawione na poziomach odpowiednich dla uczących się w różnym wieku i na różnych etapach kształcenia.

W niektórych przypadkach skupiono się na wprowadzaniu kompetencji kluczowych raczej poprzez inicjatywy pozalekcyjne niż podstawę programową. Niemniej decydenci będą również musieli rozważyć strategiczne podejścia do zmian systemowych. Programy nauczania powinny się także wykazywać wystarczającą elastycznością, by objąć inne kompetencje niż wyszczególnione obecnie w europejskich ramach odniesienia. Przyszłe reformy programów nauczania powinny skupiać się na priorytetach ważnych z punktu widzenia uczenia się, aby zarezerwować czas niezbędny dla pogłębionego uczenia się w ramach podejścia opartego na kompetencjach.

- **Opracowanie wewnętrznie spójnych ram oceniania i ewaluacji** – Potrzebne są nowe narzędzia i kryteria, mające pomóc nauczycielom w ocenie kompetencji: zarówno poprzez ocenianie sumujące, jak i kształtujące. Ocenianie kształtujące na zajęciach w klasie kładzie nacisk na dogłębne dopytywanie i rozbudowany dialog, samoocenę i ocenę koleżeńską, a także na przekazywanie informacji zwrotnych i wskazówek dotyczących postępów. Innowacyjne podejścia do oceny sumującej, np. oceny portfolio czy oceny oparte na ICT, umożliwiają uczącym się przedstawienie umiejętności złożonych i procesów wnioskowania. Rozłożone w czasie liczne sprawdziany osiągnięć szkoły i uczących się zapewniają lepszy ogólny ogląd wyników.

Ogólne ramy oceny i ewaluacji obejmują również samoocenę i inspekcję szkół. Chociaż nie wszystkie kraje wymagają od szkół samooceny, podejście to może pomagać szkołom w monitorowaniu i korygowaniu wdrażania reform wprowadzających kompetencje kluczowe. Inspektoraty szkolne są rozpowszechnione w wielu krajach. Szkolenie inspektorów jest potrzebne dla uzyskania większej pewności, że ich oceny będą właściwie zharmonizowane oraz że będą one w stanie pomóc we wdrażaniu kompetencji kluczowych w szkołach.

² Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania i Włochy.

- **Wspieranie nauczycieli** – Jako że nauczyciele odgrywają najważniejszą rolę we wdrażaniu kompetencji kluczowych, środki zapewniające im ciągły rozwój zawodowy powinny znaleźć się na liście priorytetów. Nauczycieli należy też uważać za ważnych interesariuszy i włączać do procesów formułowania, monitorowania i oceny prowadzonych reform strategii i podstaw programowych.

Konieczna będzie reforma kształcenia przygotowawczego nauczycieli w celu zharmonizowania go z edukacją opartą na kompetencjach, jednak z rozmaitych powodów reformy kształcenia nauczycieli pozostają w tyle. Reforma kształcenia przygotowawczego nauczycieli powinna trafić na listę priorytetów ze względu na czynione przez kraje wysiłki w zakresie pogłębienia i utrwalenia reform wprowadzających kompetencje kluczowe.

Nowoczesne echnologie odgrywają coraz bardziej istotną i użyteczną rolę w edukacji, dlatego szkolenie nauczycieli związane z wprowadzaniem ICT powinno odnosić się dogłębnie zarówno do aspektów technicznych, jak i pedagogicznych.

- **Stwarzanie okazji do nawiązywania nieformalnych kontaktów i współpracy** – Tradycyjna organizacja szkół sprawia, że nauczyciele są często izolowani w swoich klasach i mają niewiele okazji do wymiany pomysłów i spostrzeżeń. Sieci nauczycieli, zarówno oparte na spotkaniach online, jak i bezpośrednich, mogą wspierać wzajemne uczenie się i pobudzać innowacyjność.

Współpraca z interesariuszami spoza systemu szkolnego jest też kluczowa, aby nauczanie i uczenie się odzwierciedlały wyzwania „świata rzeczywistego” i łączyły ze sobą kształcenie formalne, nieformalne i pozaformalne. Nie należy też zapominać o współpracy z naukowcami.

- **Wzmocnienie poparcia politycznego** – Strategie mające na celu wzmocnienie poparcia politycznego i trwałości reform mogą wymagać wykorzystania szerokiego wsparcia ze strony interesariuszy, w tym rodziców, wspólnot kulturowych i biznesu oraz związków zawodowych nauczycieli. Dowody wpływu nauczania opartego na kompetencjach kluczowych na uczenie się będą zasadniczym elementem utrzymania poparcia dla prowadzonej polityki.
- **Inwestowanie strategiczne** – Reformy wprowadzające kompetencje kluczowe pociągają za sobą poważne inwestycje w zasoby ludzkie i materialne. Szkolenie personelu podstawowego, który następnie podzieli się swoimi doświadczeniami z innymi pracownikami, może być świetnym wykorzystaniem zasobów, wzmacniając przy okazji dążenia pracowników do zdobywania wiedzy i umiejętności.

Odnowienie i być może przerobienie obiektów szkolnych pociąga znaczne wydatki i musi być planowane z większym wyprzedzeniem.. Podczas gdy szkoły stale pracują nad dotrzymaniem kroku potrzebom ICT, niektóre kraje zdołały ograniczyć wydatki, stosując politykę korzystania w celach służbowych z prywatnych urządzeń (ang. BYOD). Niemniej jednak taka strategia winna być pilotowana i testowana w różnych społecznościach, ponieważ ochota i możliwości rodziców do inwestowania w urządzenia mobilne, np. smartfony, tablety czy laptopy, będą się różnić, wytwarzając tym samym potencjalne nierówności w systemie szkolnym.

Aby pogłębić i utrwalić kompetencje kluczowe na **SZCZEBLU SZKOŁY**, ważne może się okazać:

- **Rezerwowanie czasu dla nauczycieli na rozwój i pogłębienie swojej praktyki** – Wielu nauczycieli jest przyzwyczajonych do priorytetowego traktowania nauczania, które skupia się na treści w jednym obszarze pojedynczego przedmiotu. Mogą oni potrzebować czasu na zmianę swojego postrzegania wartości nauczania opartego na kompetencjach. Będą oni też potrzebować czasu na rozwój swojego własnego zrozumienia kompetencji kluczowych, na integrację nowych metod, np. nauczania projektowego, i na ocenianie uczniów. Opanowanie nowych sposobów i zwyczajów w relacjach z uczniami, rodzicami i innymi osobami związanymi z edukacją również będzie wymagało czasu.
- **Modyfikowanie środowiska kształcenia, aby lepiej odpowiadało potrzebom nauczania projektowego i nauczania interdyscyplinarnego** – Środowiska szkolne, w których prowadzone są zajęcia lekcyjne można do pewnego stopnia dość łatwo zmodyfikować, aby odpowiadały one potrzebom pracy grupowej i badań zespołowych lub zmodyfikowanych harmonogramów zajęć. Niemniej jednak na dłuższą metę również inwestycje w nowe technologie lub w przeróbki zaplecza dydaktycznego mogą okazać się konieczne.
- **Poprawienie komunikacji na temat celów dla uzyskania szerszego poparcia** – Procesy partycypacyjne, włączające najważniejszych interesariuszy (nauczycieli, uczniów, rodziców, liderów społeczności lokalnej i lokalnego biznesu), powinny być przez cały czas kontynuowane dla zapewnienia ciągłego poparcia i uzyskiwania informacji zwrotnych na temat pożądanego rozwoju realizowanych podejść. Nieformalne kontakty i współpraca nauczycieli i społeczności lokalnych również jest kluczowa dla utrwalenia reform na szczepku szkoły.
- **Podkreślanie kompetencji kluczowych jako priorytetu w planach szkoły** – Plany szkoły przedstawiają priorytety i zamierzenia, zapewniając punkty odniesienia dla oceny postępów i wskazując obszary wymagające poprawy. Plany takie powinny również odzwierciedlać informacje zwrotne uzyskiwane od nauczycieli, uczniów i rodziców, dotyczące wdrażania kompetencji kluczowych.
- **Monitorowanie i ocena na szczepku szkoły** – Dane ilościowe i jakościowe dotyczące wyników szkoły i jej uczniów pomogą kierownictwu szkoły w identyfikacji zarówno elementów sprawnie funkcjonujących, jak i wymagających korekt.

SKALOWANIE REFORM

Kraje, które dokonały pewnych postępów będą, poza pogłębianiem i utrwalaniem wprowadzanych praktyk, dążyć również do rozciągnięcia reform na wszystkie szkoły i wszystkie programy nauczania. Decydenci i kierownictwa szkół, wprowadzając dziś reformy oparte na kompetencjach kluczowych, będą mogli wykorzystać doświadczenia poprzedzających ich nowatorów. Staną też w obliczu wyjątkowych sposobności i wyjątkowych wyzwań.

Na **SZCZEBLU POLITYKI/STRATEGII** ważne może się okazać:

- **Uczestnictwo w międzynarodowych sieciach ds. polityki oświatowej** – Międzynarodowe sieci są kluczowe dla uczenia się od siebie nawzajem na szczeblu polityki oraz dla budowania bazy danych sprawdzonych rozwiązań, ich beneficjentów i warunków realizacji. Nieuchronna będzie konieczność dostosowania takich strategii do lokalnych warunków. Z tego powodu sieci powinny raczej promować wspólne zasady wspierania skutecznych wysiłków reformatorskich niż dążyć do opracowania przepisu na sukces.
- **Dokonywanie strategicznych inwestycji w zasoby ludzkie i materialne** – W wielu przypadkach kraje i regiony znajdujące się obecnie na wczesnych etapach reform wprowadzających kompetencje kluczowe dysponują mniejszymi zasobami. Staną one wobec konieczności podejmowania strategicznych decyzji w zakresie efektywnego wykorzystania ograniczonych zasobów dla uzyskania rzeczywistego rozwoju zawodowego i zreformowania kształcenia przygotowawczego nauczycieli. Ważna też będzie inwestycja w wysokiej jakości materiały i wzory szkoleniowe.

Szkoły znajdujące się obecnie na wczesnych etapach wprowadzania kompetencji kluczowych do nauczania również staną w obliczu wyjątkowych sposobności i wyjątkowych wyzwań.

Na **SZCZEBLU SZKOŁY**, ważne może się okazać:

- **Wspieranie uczenia się od siebie nawzajem we wszystkich szkołach** – Szkoły znajdujące się obecnie na wczesnych etapach wdrażania nowych programów nauczania i/lub nowych inicjatyw w zakresie wprowadzania kompetencji kluczowych mogą odnieść korzyści z doświadczeń szkół, które uczestniczyły w pilotażu nowych podejść i dowiedzieć się od nich, jak realizowany był proces wdrażania przemian.
- **Zajmowanie się sceptykami** – W niektórych przypadkach, szkoły i nauczyciele mogą nie akceptować reform ze względu na swój sceptycyzm wobec wartości podejścia opartego na kompetencjach kluczowych. Kierownictwo takich szkół stoi wobec dodatkowych wyzwań. Kluczowa w ich sytuacji będzie skuteczna komunikacja, w tym stwarzanie okazji do wymiany i przekazywania informacji zwrotnych.

ZALECENIA DLA KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Komisja Europejska również może podjąć szereg działań, aby wesprzeć reformy wprowadzające kompetencje kluczowe.

Na **SZCZEBLU EUROPEJSKIM**, ważne może się okazać:

- **Wspieranie działań społecznościowych** – Działania społeczno-ściowe na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych winny być wspierane, ponieważ działania takie umożliwiają twórczą i partnerską wymianę doświadczeń w dziedzinie wdrażania reform. Oba rodzaje wymiany mogą opierać się na stworzonej przez projekt KeyCoNet sieci interesariuszy.
- **Wspieranie uczenia się od siebie nawzajem** – Działania w zakresie parowania szkół w związku z rozwojem kompetencji kluczowych na terenie całej Europy sprzyjałyby wzajemnemu uczeniu się.
- **Dzielenie się przykładami dobrych praktyk** – Przykłady, zarówno europejskie, jak i pozaeuropejskie, powinny opierać się na zestawie jasno określonych kryteriów dotyczących dobrych praktyk. Jest to ważne w przypadku każdej z ośmiu kompetencji kluczowych, ale szczególna uwaga powinna być zwrócona na dobre praktyki w nauczaniu i ocenianiu umiejętności przekrojowych, ponieważ jest to obszar, w którym nauczyciele mają słabsze wykszolenie, mniejsze doświadczenie i mniej liczne narzędzia. Komisja może zaoferować na swoim portalu internetowym filmy wideo z przykładami efektywnego nauczania i oceniania oraz towarzyszące im narzędzia wspierające, które można będzie dostosować do różnych kontekstów. Dostępność takich materiałów powinna być szeroko rozpropagowana.
- **Monitorowanie postępów w czasie** – Wprowadzenie edukacji opartej na kompetencjach kluczowych stanowi głęboką, fundamentalną zmianę w strategii i praktyce oświatowej, ważne będzie monitorowanie w czasie postępów jej wdrażania. Może ono obejmować okresowe przeglądy dokonywane przez międzynarodowych interesariuszy (na przykład, co trzy lub co pięć lat) i/lub badania dotyczące poszczególnych aspektów wdrażania, np. zmian w kształceniu przygotowawczym nauczycieli. Badania takie mogą opierać się na wykonanej przez projekt KeyCoNet pracy przygotowawczej w zakresie mapowania polityk i praktyk dotyczących kompetencji kluczowych w całej Europie.
- **Planowanie przyszłych potrzeb** – Europejska polityka w dziedzinie trwających reform, które wprowadzają kompetencje kluczowe, powinna być połączona z przezornym myśleniem perspektywicznym, o tym, jak dobrze obecne kompetencje kluczowe przygotowują uczniów do potrzeb i wyzwań przyszłości i jak dobrze potrzeby i wyzwania przyszłości są rozpoznane.

KEYCONET PARTNERZY

www.bmukk.gv.at

<http://www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/AKOva>

<http://www.education.gouv.fr/>

<http://www.juntadeandalucia.es/>

<http://www.ncca.ie/>

<http://www.eitsa.ee/en/>

<http://ife.ens-lyon.fr/ife>

<http://www.eiesp.org>

www.uned.es

<http://www.ie.uminho.pt/>

<http://www.ie.ul.pt>

UIO Department of Educational Research
University of Oslo

<http://www.uv.uio.no/pfi/english/>

<http://www.cicero.fi>

<http://www.ja-ye.eu>

<https://www.jyu.fi/en/>

education.gov.mt

KeyCoNet ma ponad stu **członków stowarzyszonych** reprezentujących interesariuszy edukacji z całej Europy.

KEYCoNET
Key Competence Network on School Education

www.keyconet.eun.org

#Keyconet

Key Competence Network on School Education - KeyCoNet

Finansowanie projektu KeyCoNet było wspierane przez program Komisji Europejskiej „Uczenie się przez całe życie” (ang. LLP). Odpowiedzialność za niniejszą publikację ponosi wyłącznie jej autor; Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za żadne ewentualne wykorzystanie informacji w niej zawartych.